

ALLAH YOLUNDA GAYRET ETMEK

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû!

Aziz ve muhterem Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyenleri!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerine olsun... Allah cümleinizden razı olsun... Her türlü maddî, mânevî afetten, zarardan, hasardan, şerden korusun... İki cihan saadetine lütfuyla, keremiyle nâil eylesin...

a. Allah Yolunda Ayağı Tozlanan Kimse

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in hadis-i şeriflerden, Ahmed b. Hanbel ve İbn Abdi'l-Ber, İbn Hibbân; hatta Buhârî, Tirmizî, Nesâî gibi mühim kaynakların da rivayet ettiği bir hadis-i şerifle başlamak istiyorum bu akşamki cuma sohbetime.

مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ
عَلَى النَّارِ¹

Sadeka Rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

¹ Buhârî, "Cuma", 16 (865); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 407/3.

Kaynaklarını belirttiğim bu hadis-i şerifte, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyorlar ki:

İğberre-iğbirâr, ğubar kelimesinden geliyor. *Ğubar* toz demek, *iğberre* da tozlanmak manasına geliyor. (*Men iğberret kademâhu*) “Kimin iki ayağı tozlanırsa... (*Fî sebîli’llâh*) Allah yolunda, kimin iki ayağı toza toprağa bulaşır, tozlanırsa...”

İğbirar, tozlanmak; maddî mânâda, hakiki manasıyla toza toprağa bulaşmak manasına kullanılır. Bir de mânevî olarak mecâzî mânâda, yâni birisi ötekisine iğbirar oldu, muğber oldu, yâni gönlü tozlandı, gönlü bulandı, kırıldı manasına da gelebiliyor. O *muğber olmak* sözünü, Türkiye’de de bazı yaşlılar kullanıyor. Eski atalarımız kitaplarda kullanmışlar. Buradaki hakiki manasıyla.

Fî sebîli’llâh sözünden de maksat, Allah’ın yolunda... Yâni, fiilen yürümek sûretiyle, hareket etmek sûretiyle, kimin ayakları Allah yolunda toza toprağa bulaşırsa, bulanırsa, tozlanırsa...

Yolda yürürken eli ayağı tozlanmak ama, hangi yolda yürürken?.. *Fî sebîli'llâh*, Allah yolunda... Allah yolu sözünden ilk hatıra gelen cihattır. Yâni savaşmak için gazâ için cihat için yola düşen, *fî sebîli'llâh*, Allah yolunda yola düşmüş olur. *el-cihâdu fî sebîli'llâh*'tır tâbirin tamamı ama, *el-cihad* sözü kaldırılarak *fî sebîli'llâh* da kullanılıyor, çok kullanılıyor.

İlk akla gelen savaş, yâni İslâmî bir cihat ve savaş: “Kim katılırsa bu savaşa, yürürken eli ayağı toza toprağa bulaşırsa, yâni savaşa iştirak ederse, gazâyâ, cihada giderse...” demek.

Tabi “*fî sebîli'llâh*” burada, “*el-cihâdu fî sebîli'llâh*” diye geçmediği için sadece “Allah yolunda kimin ayakları tozlanırsa...” diye geçtiği için “Başka *fî sebîli'llâh* neler olabilir?” diye onları da belirtmemiz lazım, düşünmemiz lazım: mesela hacca, umreye gitmek de *fî sebîli'llâh*tır. Allah'ın yolunda, Allah emretti diye, Peygamber Efendimiz tavsiye buyurdu diye o mübarek diyarlara, o ibadetleri yapmak için o ziyaretleri yapmak için gitmek de, o da *fî sebîli'llâh*tır.

Sonra, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden biliyoruz ki, namuslu, temiz yürekli

bir aile reisinin, “Çoluk çocuğumun kazancını sağlayayım!” diye, “Evimden çıkıp çalışayım da, ter dökeyim de, çocuklarımla rızkını helâl yoldan sağlayayım!” diye çalışması da fî sebîlillâhtır. İşine gitmesi de fî sebîlillahtır. Bunun böyle olduğunu Peygamber Efendimiz bildiriyor. Çünkü haramdan korunmak için muhtaç olmadan, kimseye yük olmadan yaşamak için hatta kazancının fazlasıyla da hayır hasenât yapmak için iyi niyetle çalışmaya gidiyor. O da fî sebîlillâh...

Demek ki, eğer Müslümanın niyeti temizse, kalbi temizse, amacı güzelse... Evinden her sabah kalkıp gidiyor dükkânına. Neden?

“Helâl para kazanayım.” diye.

“Ee, ne yapacaksın bu helâl parayı?..”

“Bir kere, çoluk çocuğumu kimseye muhtaç etmeyeceğim!

Harama baktırmayacağım, hasretlik çekirtmeyeceğim, muhtaçlık çekirtmeyeceğim. Gözü tok olacak, karnı tok olacak, gönlü tok olacak çocuğumun... Sonra da kazancımın fazlasıyla başkalarına da hayır hasenat yapacağım. Belki bir cami yaptırırım, belki bir Kur’ân kursu yaptırırım. Belki su olmayan bir köye, bir

yola, bir yöreye, bir yere çeşme kurarım, yaparım. Yahut daha başka bir hayır yaparım diye...

Ya da, bunların hiçbirini düşünmese bile, “Başkasına yük olmak ayıp oluyor. Kendim kazanayım. Kimseye yük olmayayım. İnsanlar benim kahrımı çekmesinler, zahmetimi çekmesinler, benim için yorulmasınlar. Ben kendi işimi kendim göreyim.” diye, yâni kimseye yük olmamak için de çalışmak. O da güzel bir niyet olmuş oluyor.

Hatta Hocamız Mehmed Zâhid Kotku -cennet mekân, rahmetü’llâhü aleyh, Allah Teâlâ Hazretleri çok büyük lütuflarla taltif eylesin itikâfa, halvete sokarken; tasavvufî terbiye görsünler, eğitim görsünler, yetişsinler, ibadet edip Allah’ın rızasını kazansınlar dervişân diye; ne diye niyet ettirirdi? Yâni, “Gireceğim, ibadet edeceğim, sevap kazanacağım, mevki makam kazanacağım, mânevî rütbem yükselecek, halvet yapmış, erbain, çile görmüş bir usta derviş olacağım...” diye mi?.. Hayır! O niyetle sokmazdı. Yâni, böyle maddî mânevî makam sevgisini uygun görmemiş büyüklerimiz.

Ne niyet ederek girecek itikâfa?..

“Şu kadar gün şuraya kendimi hapsediyorum, kapatıyorum. Şu zalim nefsim ıslâh olsun, benim şerrimden başka insanlar selamet bulsun, zarar görmesin; hiç olmazsa bu kadar gün, kimseye kahrım, zararım, hasarım olmasın.” diye niyetlenecek, böyle girecek diye söylerdi.

Benim çok hoşuma giderdi bu anlayış. Yâni, neden halvete gidiyorsun, niye itikâfa gidiyorsun?..

“Eh, benim şerrimden insanlar beş on gün rahat etsinler.” diye.

Ne kadar mütevâzîâne, güzel bir şey tabii. Böyle düşünmenin bir zararı yok, faydası var. Ama, “Ben mevki makam sahibi olacağım, mânevî rütbe sahibi olacağım. Belki şeyh efendi beni halife yapar, belki ben de bir yerde şeyh olurum. Oooh, gel keyfim gel. Şöyle rahat, böyle keyifli...” diye düşünürse; o zaman hiç faydası, sevabı olmaz.

Zâten bu şeyhlik makamı da saltanat makamı değildir. Nedir?.. Hizmet makamıdır. Onun için büyükler kendi ismini yâd ederken, yazdıkları kitaplara, eserlere yazarken demişler ki: (*Hâdimü’l-fukarâ*) “Fakirlerin hizmet-

çisi, hâdimi” demişler. Fukara dedikleri dervişler. *Derviş-fakir* aynı anlama geliyor; birisi Farsça, birisi Arapça. Ama *sâlik*, *mürîd* falan da denilebilir. *Hâdimü’s-sâlikîn* falan da denilebilir.

Yâni o da böyle... Başkasına yük olmaya-
yım demek de güzel bir şey. Oradan açtık sö-
zümüzü. Tabi, Allah’ın rızasını kazanmak için
girişilen her teşebbüste her yürüyüş, o da fî
sebîlillâhtır. Neden?.. Çünkü Allah’ın rızasını
kazanmak için Allah yolunda bu işi yapıyor. İki
dargın kimseyi barıştıracak. Karı koca birbirine
darılmışlar, kızmışlar. Birisi anasının, babası-
nın evine gitmiş, ötekisi tek başına evde duru-
yor. Gidecek, aralarını bulacak; bir siyaset, bir
konuşma, ustalık... Barıştıracak, yuvayı kurta-
racak. Şeytan sevinemeyecek. O da fî
sebîlillâh...

Demek ki Allah yolunda diye, sadece cihat
demiyor burada. Ama ilk anlaşılan cihat.
“Böyle, Allah yolunda ayakları tozlanan, böyle
bir savaşa, böyle bir işe iştirak eden kimseyi
(*harramehu’llâh*) Allah haram kılar, (*ale’n-
nâr*) cehenneme. Yâni cehennem onu içine ala-
maz, cehennem onu azaplandıramaz. Allah,

cehenneme girmesini engeller. Onun cehenneme girmesini kaldırır, haram kılar.” demek. Yâni o kimse cehenneme girmez.

Tabi bu tâbirin mukabili de var, mesela Allah sevmediği kullara da cenneti haram kılıyor. Yâni, cenneti haram kılmaktan maksat ne?.. İnsanın cennete girmesini engeller demek. Cennet güzel bir yer. Yâni, cenneti haram kılmak ne demek?.. Bu bundan mahrum kalacak. Buna erişemeyecek, giremeyecek demek. Cehennem haram kılar ne demek?.. Bu kişi cehenneme girip azap görmeyecek demek.

O halde başta Allah yolunda cihat olmak üzere; ecdâd-ı izâmımızın, selef-i sâlihînimizin, -Allah hepsinden razı olsun- mübâreklerin, Ümmet-i Muhammed’i korumak için dini, imanı yaymak için i’lâ-yı kelimetu’llâh için müdafaa-i müslimîn için müdafaa-i bilâd-ı İslâm, dâr-ı İslâm için dâr-ı İslâm’ın korunması için yaptıkları nice nice fedakârlıkları tarih kitapları yazıyor. Allah hepsinden razı olsun. Biz de onlar gibi, onların yolunda böyle fırsat bilmeyiz.

Savaş olursa savaş. Ne yapalım, savaşı biz istemeyiz, Müslüman savaşı istemez ama, savaş olursa da kaçmaz. Düşmanla karşılaşmayı

temenni etmeyiz, kabadayılık yapmayız ama; düşman saldırırsa biz de pabucu bırakıp kaçmayız, savunuruz. Hatta bir adım bile geriye gitmeyiz!

Hattâ düşmana sırtımızı dönmek, bizim için ardır, sırtından kurşunlanmak çok kötü bir durumdur. Alnından vurulursa, yâni düşmandan yüz çevirmemişken, düşmana saldırıyorken öldürülürse, şehit olur. Bizim töremiz böyledir, kaçmayız. Allah bilir ki, çarpışır Müslümanlar. Düşmandan korkmaz, sayısı az da olsa...

Zâten İslâmî savaşlardan birinde istişâre yapmışlar. Düşman ordusu, Bizans ordusu karşıdan geliyor, sahabe-i kiramdan bazıları şöyle demişler:

“Bu ordu çok kalabalık, biz de çok azız. Bununla çarpışmak fuzûlî olur, beyhûde olur, boşuna olur. Biz savaşmayalım, geri çekilelim!..”

Böyle bir fikir ortaya atılmış. Ama içlerinden bazı mübarekler -hepsi mübarek de- demişler ki:

“Biz buraya zafer kazanmak için gelmedik. Yâni savaştan amacımız ille zafer kazanmak da değil. Rasûlüllah Efendimiz emretti, ‘Çıkın

gazâyâ, gidin falanca yere, çarpışın düşmanla!’ dedi. Biz artık sayıya bakmayız. Zafer kazanacağız, kazanamayacağız diye de hesap yapmayız. Hepimiz ölsek bile burada çarpışmak emredildiği için çarpışırız!”

Ne kadar güzel! Yâni, askerler duysa benim bu hadis sohbetimi, ne kadar memnun olurlar. İslâm’ın askerlik kurallarını ne kadar güzel öğrettiğini, gönülleri ne kadar güzel takviye ettiğini, akılları terbiye ettiğini anlarlar.

Evet, elimizden geldiğince Allah yolunda elimiz ayağımız tozatoprağa karışsın. O yollarda koşturalım!

Hac, umre... O da fî sebîlillâhtır. Birisinin ihtiyacını görmek için koşturmak da fî sebîlillâhtır vs. çeşitli. Artık buradaki muradını bilmiyoruz Peygamber Efendimiz’in. Sadece cihadı mı kastetti?.. Ama başka hadislerden biliyoruz ki, bazı faaliyetleri de cihat gibi sayıyor. mesela çok çoluk çocuk sahibi bir insanın, onların ihtiyaçlarını kazanmak için sabah işe gitmesini, (Fe-hüve fî sebîli’llâh) “O da Allah yolundadır.” diye beyan etmiş.

Her yürüdüğümüz yolun Allah yolunda olmasına dikkat edelim! Ayaklarımız hep Allah yolunda toza toprağa değsin, bulaşsın. Hep Allah yolunda tozlansın... Yâni bunun zıddı nedir?... Şeytan yolunda, tâgut yolunda, zulüm yolunda, haksızlık yolunda, yanlış yolda, tuğyan yolunda, isyan yolunda olmak var bir de...

Allah öylesini nasip etmesin, bizim ayaklarımıza böyle yollara adım attırmasın... Sevmediği yollara adım bile attırmasın... Başlangıcına ayağımızı bile koymayalım, hep sevdiği yolda yürüyelim... Cenâb-ı Hak yolumuzu sevdiği yollara çevirsin... Sevmediği yollardan yüzümüzü döndürsün... Daima rızası yolunda ömür sürmek, hareket etmek cümlemize nasip eylesin...

b. İhtiyaç Sahiplerine Kapısını

Kapatmak

Diğer bir hadis-i şerife geçiyorum aynı sayfadan... Açtığım sayfa *Râmuz*'un 407. sayfası, buradaki 8. hadis-i şerifi okuyorum. Bu da Hâkim'in *Müstedrek*'inde Amr b. Mürre *radı-yallahu anh* tarafından rivayet edilmiş. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ دُونَ ذَوِي الْحَاجَةِ وَالْخَلَّةِ وَالْمَسْكِنَةِ
أَغْلَقَ اللَّهُ بَابَ السَّمَاءِ دُونَ خَلَّتِهِ وَحَاجَتِهِ
وَفَقْرِهِ وَمَسْكِنَتِهِ²

Ağleka-iğlâk, kapıyı bağlamak, kapatmak demek. (Men

ağleka bâbehû) “Kim kendisinin kapısını kapatırsa, bağlarsa...” Kimin önüne kapatırsa, kimin yüzüne kapatırsa kapısını? (*Zevî’l-hâceti*)

“Hâcet, dilek, istek sahibi olanların yüzüne kapatırsa; (*ve’l-halleti*) ihtiyaç, eksiklik, kusur, gedik durumu olan, eksiği, gediği olan bir kimseye karşı kapatırsa; (*ve’l-meskeneti*) fakirlik, miskinlik sahibi bir kimseye karşı kapısını kapatırsa; (*ağleka’llâhü bâbe’s-semâi dûne halletihî, ve hâcetihî, ve fakrihî, ve meskenetihî*)

Allah da onun bu yanlış hareketi sebebiyle onun yüzüne; onun ihtiyaçlığı, eksiği, gediği önüne; dileğinin, hacetinin önüne, fakirliğinin, ihtiyacının, miskinliğinin önüne semânın kapısını kapatır.” Yâni, onun işini görmez demek oluyor.

² Hâkim, *Müstedrek*, 4/106 (7028); *Râmûzu’l-Ehâdîs*, 407/8.

Şimdi burada izah etmemiz gereken kelime *zevi'l-hâceh*, hâcet sahipleri demek. *Zevi* ve *zevvü*, *zû* kelimesinin çoğulu oluyor. Hâcet sahipleri...

Hallet kelimesi de; Arapça'da *halel*, aralık demek, eksiklik, gedik demek. *Zevi'l-halle*; bir insanın her şeyi tamam olmayıp da bazı şeyleri eksik ise, eksikliği varsa, ihtiyacı varsa, böyle kimselere denir.

Meskenet de miskinlik demek. Yâni, ihtiyacını karşılayacak durumda olamayan, çok fakir insan demek. Durup kalmış öyle.

Öyle insanların yüzüne kapısını kapatırsa, yâni kapısını açmazsa...

“Gelin bakalım, ihtiyacınızı söyleyin! Dileğiniz nedir, neye ihtiyacınız var, neyiniz eksik?.. Elimizden geliyorsa karşılayalım!..” demiyor da, kapısından içeri almıyor, kapısını yüzlerine kapatıyor.

Allah da ona semânın kapısını kapatır. Onun ihtiyacını görmez. Onun dileğini kabul etmez. Onun fakirliğini, miskinliğini gidermez.

Evet; eden, ettiğini bulur. Rüzgâr eken, fırtına biçer. Başkasına iyilik yapmayan, Al-

lah'tan lütuf görmez. Merhamet etmeyen merhamet bulmaz. Bu böyle umumi ilâhî kâidedir ki, kişi ne yaparsa ettiğini bulur. Kim birisinin kapısını çalarsa onun da kapısını çalarlar.

“Çalma başkasının kapısını, çalarlar kapını.” derler.

Ana-babaya hürmet de öyledir. mesela bir evlat babasına, annesine hürmet etmezse, onun evlâdı da ona hürmet etmez. Ettiğini bulur, ettiğinin cezâsını görür. Anasına, babasına hürmet etmeyen, ihtiyarladığı zaman evlâdından, yakınlarından, çoluk çocuğundan sevgi, hürmet beklemesin. Çünkü et, bul dünyasıdır bu dünya... Her suçun cezâsını da, Allah ona uygun bir tarzda veriyor.

Binâenaleyh; iyiliksever olmalıyız, yardımsever olmalıyız, hamiyetperver olmalıyız. Etrafımızda çeşitli sebeplerden ihtiyaç sahipleri olabilir.

Şimdi şu zelzele felaketlerinden -ki hâlâ devam edip duruyor- nice ihtiyaç sahibi olmayan kardeşlerimiz, kendi hâliyle, kendi yağıyla geçinip giden, kavrulup giden insanlar vardı, şimdi muhtaç duruma düştüler. Allah razı olsun vakfımız ilgililerinden, kardeşlerimizden, çok

güzel hizmetler etmişler. Allah razı olsun, sa'yleri meşkûr olsun... Çok memnun oluyorum.

Daha çok kardeşlerimiz var. Kimisinin anesi, babası öldü, çocuklar ortada kaldı. Kimisinin çoluk çocuğu öldü annelerin yüreği acılı kaldı, babaların yüreği acılı kaldı. Kimisinin evi barkı vardı, gitti. Burada bir arkadaş diyor ki:

“Hocam bizim beş tane ev yıkıldı gitti. Milyarlarca zararımız var.” diyor.

Tabi, ihtiyaç çok... Her zaman ihtiyaç sahipleri olabilir.

Bazen bir zengin de muhtaç olur. Nasıl ihtiyaç sahibi olur?.. Seveni olmaz, kimsesi olmaz. Birisinin ona yardım etmesi iyi olur. İhtiyar olur. Gençliğinde nice böyle efeler, kabadayılar, sağa sola bağırıp, çağırıp esen, tozanlar vardır. İhtiyarladığı zaman aciz olur, elini yüzünü yıkayamaz. Lokmasını ağzına götüremeyecek duruma gelir. Eh, bakıvermek iyidir, sevaptır.

Allah razı olsun. Bizim Vâlide Hanım, Hocamız'ın vefatındansonra rahatsızlandı. Esîr-i firâş oldu, yatağa esir oldu, ayakları tutmaz oldu. İhvânımızdan nice hayırsever kimseler

seve seve hizmetler ettiler, yıkadılar, doyurdular, temizlediler, baktılar... Öyle dua aldılar, sevap kazandılar...

Yâni fırsat kollamalı. İhtiyaç sahibinin ihtiyacını görmeye çalışmalı, fakirleri kollamaya çalışmalı! Kime nasıl faydam dokunur, nasıl duasını alırım diye gözleyip durmalı.

Şimdi bir rivayet böyle... İkinci bir rivayet daha var bu konuda, daha kısa: Ebû Mer-yem'den b. Asâkir rivâyet etmiş. Buyurmuş ki Rasûlüllah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz:

مَنْ أَغْلَقَ بَابَهُ دُونَ ذَوِي الْفَقْرِ وَالْحَاجَةِ أَغْلَقَ اللَّهُ
عَنْ فَقْرِهِ وَحَاجَتِهِ بَابَ السَّمَاءِ³

(*Men ağleka bâbehû dûne zevi'l-fakri ve'l-hâceti, ağleka'llâhü an fakrihî ve hâcetihi bâbe's-semâi.*)

"Kim fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine kapısını kapatırsa, Allah da onun fakirlik ve ihtiyaç zamanında semânın kapısını kapatır."

³ Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, 3/339 (2430); İbn Asâkir, *Târih-u Dimeşk*, 20/406 (2434); *Râmûzu'l-Ehâdis*, 403/5.

c. Yıldızlardan Hüküm Çıkarmak

Gelelim diğer hadis-i şerife... Ahmed b. Hanbel'in, Ebû Dâvûd'un, İbn Mâce'nin, Beyhakî'nin İbn Abbas *radıyallahu anh*'dan rivayet ettiğine göre, şöyle buyurmuş Peygamber Efendimiz:

مَنْ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ اقْتَبَسَ شُعْبَةً
مِنَ السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ⁴

Sadeka Rasûlü'llâh, fî mâ kâl.

Biliyorsunuz, İslâm'da sihir, büyü haramdır! Yok böyle şeyler, bilin! Bilmeyenler de bilsin! Çünkü, “İlericiyim!” diye kendisini satan birtakım gazeteler, dergiler; “Ben çağdaşım!” diye sağa sola çalım satan bazı yayın organları, vasıtaları, araçları ne yapıyorlar?.. *Yıldız falı* diyorlar, böyle olmadık bâtil inançları, sanki hakikatmiş gibi millete söylüyorlar. Zavallı saf ahali de, kulaktan duyan bilgilerle bu işlerin aslı, esası var sanıyor ve inanıyor:

⁴ Ebû Dâvûd, “Tıb”, 22 (3905); İbn Mâce, “Edeb”, 28 (3726); *Râmûzu'l-Ehâdîs*, 407/14.

“Aa! Gazetenin yazdığı yıldız falım aynen bugün çıktı. İşte birisi gelecek diye yazmıştı. Bugün bana birisi geldi.” diyor.

Veyahut, kahvenin fincanını çeviriyor, oradan kahve falına bakıyor... Bunların hiç aslı esası yok! Daha başka usûllerle böyle şeyler yapılıyor. Böyle falcılık, sihir, büyü... Bunların hepsi İslâm’da haram! Yanlış şeyler, Allah’ın sevmediği şeyler.

Tamam, bunları bilsin bilmeyenler! Bilenler zaten biliyor, çekiniyor, sakınıyor. Ama, “İlericiyim!” diyen gazeteler de, biraz çağdaşlaşsınlar lütfen. Bu ibtidâîliği, çağdışılığı, ilkelliği, ilk çağlılığı bıraksınlar. Hiç aslı esâsı olmayan şeylerle milleti meşgul etmesinler!

Hadis-i şerifin metnine devam edelim: Sihir kötü ama bir de diyor ki Peygamber Efendimiz burada:

(*Meni’ktebese ilmen mine’n-nücûm*) “Yıldızlardan bir bilgi iktibas eden, çıkartan...”
“Haa, şu yıldız şöyle doğdu, böyle battı. Şu oldu, bu kaldı. Binâenaleyh şöyle olacak. Yağmur yağacak, kar yağacak, felaket olacak” vs. falan bilgi çıkartıyor. Bilgi iktibas ediyor yâni yıldıza bakıp. O da yıldız falı oluyor bir çeşit.

“Yıldızlardan bir ilim iktibas eden, çıkar-tan, söyleyen bir kimse...” Ne yapmış olur? (*İk-tebese şu’beten mine’s-sihr*) “Sihirden bir çe-şidini almış olur, yâni haram olan bir iş yapmış olur. (*Zâde mâ zâd*) Ne kadar arttıırırsa, o kadar çok günah işlemiş olur.”

Yıldızların insanların talihleriyle, doğum-larıyla, ölümleriyle, bahtlılığıyla vesâireyle bir ilgisi yoktur. Bu da çağdışıdır, yanıştır, yalan-dır, aldatmacadır! Bu konuda söylenen sözler, yazılanlar çok ilkel inançlardır, eski milletlerin inançlarıdır. O eski milletler, bilmem Bâbil’de, Mısır’da, milattan önceki bilmem hangi devir-lerde böyle şeyleri düşünmüşler. Her yıldıza da bir şahsiyet tasavvur etmişler. Yunanlılar bil-mem Mars yıldızını harb tanrısı olarak görmüş vs... Hepsi saçma sapan şeyler...

el-hamdü li’llâhi alâ ni’meti’l-İslâm... Bi-zim dinimize hamd-ü senâlar olsun! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in hadis-i şeriflerini nakledenlerden Allah razı olsun! Ne kadar aydınlatıyor bizi. Ne kadar aydın bir ka-famız, gönlümüz var. Ne kadar rahatız Elham-dülillâh! Dünyada 20. yüzyılda öteki milletler

ne kadar bâtil, yanlış, ilkel, hurafe ile uğraşıyorlar! Elhamdülillâh İslâm ne kadar akl-ı selîmi, zevk-i selîmi, hiss-i selîmi, hakiki iman ne güzel öğretiyor!..

Bir de bir şey duyuyorum. Bana da soruyorlar, işte hoca sınıfından gördükleri için -Allah razı olsun, teşekkür ederiz, dua etsinler Allah bizi de iyi kullarından eylesin.-

“Hocam bu zelzele oluyormuş. Bazıları demişler ki, ‘Daha büyük zelzeleler olacak. Hele Eylül’de şöyle olacak, Ekim’de böyle olacak vs. Hele Ankara’da durmayın, ille dışına çıkın!’ Yâni siz ne dersiniz?”

Sanıyorlar ki, yâni ben de öyle bir şeyi teşvik edeceğim. Ben böyle soru soranların çoğuna dedim ki:

“Cenâb-ı Hakk’ın mukadderâtından kaçılmaz. Yâni, Cenâb-ı Hakk takdir ettiyse, adam Ankara’dan çıkar, Yozgat’a giderken yolda olur, veya Adana’ya giderken olur. Gittiği yerde olur.

Ben bunu geçmiş sohbetlerimde kaç defa söyledim. Mesela, İran’dan kaçmış karışıklık var diye, Türkiye’ye ilticâ etmiş bir insan, Antalya’da denize girerken boğuluyor. Çünkü

eceli... Yâni o kadarmış ömrü. Vadesi yetince, yâni İran'dan kaçsa kaçar ama ecelden kaçamaz. İşte ecel onu Antalya'da yakalar, şey beyhûde...

Yâni kadere inanmak İslâm'ın önemli inançlarından biri ama millet yine de bu soruları soruyor. Sorulmaması bile lazım.

Bazıları da böyle, “felaket tüccarlığı” mı diyeceğiz artık -kimseyi de suçlamak istemiyorum ama- yanlış söz söyleyenleri de ikaz etmemiz lazım!

“Şöyle olacak, böyle olacak... Cek, cak...”

Nereden biliyorsun? Cenâb-ı Hak belki öyle yapmaz. Yâni senedin mi var? Belgen mi var elinde? Ne hakla söylüyorsun, nasıl söylüyorsun?..

Bir kere, öyle bir şey olsa bile geceleyin kalk dua et, Cenâb-ı Hakk'a, göz yaşı dök: “Aman yâ Rabbi! Ümmet-i Muhammed'i azaba uğratma, felaketi def eyle, ref eyle... Gelecek belâyı durdur... Gelmişî kaldır!..” diye duâ et! Müslümanın yapacağı dua etmektir.

Bizde “Yangına yalazıyla gitmek” derler. Yâni, ateşe benzin sıkmak gibi bir şey. Millet

zaten zelzeleden epeyce yorulmuş, bitkin, perişan, epeyce hasar görmüş. Bir de böyle çeşit çeşit şeyler...

Benim torunumu başörtüsü dolayısıyla cezalandırdılar, fakültesinin en çalışkanı olduğu halde. Ben de torunumu okutmak için buraya getirtiyorum.

“Ha, hoca efendi torununu yurtdışına getirtiyor. Acaba Ankara’ya bir felaket mi yağacak?”

Hayır! Öyle bir şey demek istemiyorum. Ama torunumu okutmak istediğim için; rahatça, hürriyeti içinde, dinini, imanını îfâ ederek, başını örterek, güzelce tahsil yapması için getirtiyorum.

Hiç bir yerden bir yere taşınmaya lüzum yok. Allah’tan kaçılmaz. Allah’tan Allah’a ilticâ edilir. “Aman yâ Rabbi!” denilir Cenâb-ı Hakk’a, “Yâ Rabbi; kusurumuz varsa bizi af feyle...” denilir.

أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا⁵

⁵ 7/A'râf, 155.

(*E tühlikünâ bimâ fe'ale's-süfehâü minnâ*)

“Aramızdaki beyinsizlerin, cahillerin yaptığından dolayı, bizleri topluca helâk mi edeceksin yâ Rabbi?” diye, ayet-i kerimede Mûsâ *aleyhis-selam*’ın yalvardığı gibi, Cenâb-ı Hakk’a ilticâ edeceğiz.

Allah *celle celâlüh*, kadere teslim olanı seviyor. Kendisine dua edeni seviyor. Kadere razı olanı seviyor. Kadere rızâ tasavvufun en yüksek makamlarından, mertebelerinden birisidir. Bir de duâ da en yüksek mertebedir. O bakımdan hiçbir yerden, hiçbir yere öyle bu gibi şeylerle gitmeyi tavsiye etmiyorum.

Tedbir... Tedbiri Allah tavsiye ediyor. Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor. Binanı sağlam yaparsın. Çürük binada durmazsın. Tedbirini alırsın vs. Allah’a da ilticâ edersin.

Allah’ın azabından insanı en çok kurtaracak şeyin zikrullah olduğunu Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde bildirmiş. Zikrullahın da çeşitleri var:

Kur’ân zikrullahtır. Kur’ân’ı çok okuyun, okutun! Kur’ân kursları açın! Çocuklarınıza, yakınlarınıza Kur’ân öğretin!..

Namaz zikrullahtır, namazı çok kılın! Gece ibadetlerine, hele hele teheccüd namazına çok dikkat edin! Çünkü teheccüd vakti mübarek vakittir ve o vakitte yapılan dualar müstecabdır. Geceleyin kılınan iki rekât namaz, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden hayırlıdır.

Elinizde tesbihiniz olsun. Elinizde sigara tütüreceğinize tesbih çekin, Allah deyin! Boş şeylerle uğraşacağınıza, kutu kutu bilmece dolduracağınıza, kahvede oyun oynayacağınıza, boşuna vakit geçireceğinize, hayırlı bir şeyle vakit geçirin!..

Benim rahmetli amcalarımdan bir tanesi, bakmış birileri oradan oraya gidiyor, oradan oraya gidiyor her sabah tarlasının önünden... Demiş:

“Ülen, siz ne yapıyorsunuz böyle?” Demişler ki:

“Biz idman yapıyoruz.” Yâni spor. “Böyle yürüyoruz sabahları...”

“Ülen, böyle yapacağınıza bir fakirin tarlasını çapalasanız da dua alsanıza, sevap kazansanıza!” demiş.

Çok hoşuma gidiyor. Böyle köylü tabiriyle çok güzel ikaz etmiş.

Yâni, boşuna idmanı bile ben doğru görmüyorum. Bence her şeyin, mesela kalkıp oturmak ne yapar?.. Bel kaslarını kuvvetlendirir. Bilmem yük kaldırmak, omuz kaslarını kuvvetlendirir. Yâni o işi yaptığı zaman birisine yarayacak bir yerde yapmalı. Hem bir iş üretmeli, hem bir fayda hâsıl olmalı. Boşuna olmamalı. Tabi çaresi bulunmazsa, askeriyede, bilmem eğitim alanında olabilir ama, aslında sonuç verici, fayda sağlayıcı faaliyetle ömrü geçirmeye de dikkat etmek lazım! “Böyle yapacağıma şöyle yaparım daha iyi.” diyerek.

Sigara içeceğime tesbih çekerim. Boş konuşacağıma zikir yaparım. Vakit öldürmek için kahveye gideceğime, Kur’ân okurum, tefsir okurum, hadis okurum... Ne kadar güzel kitaplar var!.. Ne kadar güzel kitaplar, nice emeklerle basılıyor ve nice paralarla alınıyor; kütüphanede boynu bükük, mahzun duruyor.

Sevgili izleyiciler ve dinleyiciler! Evet, demek ki yıldız falı, kahve falı vs. bunların hepsi birer saçmalıktır diyor Peygamber Efendimiz. Böyle saçma şeylere Müslümanlar yanaşmazlar,

inanmazlar. Böyle gazeteleri de ikaz etmek lazımdır. Ben ikaz ediyorum, siz duyanlar da ikaz edin:

“Ey ilerici! İlericiyseniz böyle ilkelikleri bırakın!” deyin!

d. İlimsiz Fetva Vermenin Cezası

Sonuncu hadis-i şerife geçmek istiyorum. Bu akşamki sohbetimde son olarak açıklayacağım hadis-i şerifi Hazret-i Ali Efendimiz rivayet etmiş. Allah’ın aslanı, *Esedu’llâhi’l-Gâlib*, başımızın tâcı Aliyyi’bn-i Ebî Tâlib Efendimiz rivayet etmiş ki...

Niye ben allandıra, ballandıra Hazret-i Ali Efendimiz’i böyle sıfatlarla söylüyorum?.. Hz. Ali’yi seven bütün kardeşlerimiz pür dikkat dilsinler, gereğince hareket etsinler diye.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

مَنْ أَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَعَنَتْهُ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ⁶

Sadeka Rasûlü’llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

⁶ İbn Asâkir, *Mu’cemü’ş-Şüyûh*, 1/547 (676); *Râmûzu’l-Ehâdis*, 407/10.

Diyor ki Efendimiz:

“Kim ilmi olmadan, ilimsiz insanlara fetva vermeye kalkışırsa, (*leanethü melâiketü's-semâi ve'l-ard*) göğün ve yerin melekleri ona lânet ederler.”

Tabi ne kadar çok melek vardır, sayısını Allah bilir. Gökler melek dolu, yerler melek dolu... O meleklerin dualarını da Allah tabi değerlendirebilir, kabul eder. Böyle yanlış fetva verenlere lânet ederler. Hatta doğru olsa bile makbul değildir. Çünkü cahilce veriyor, bilmeden veriyor. Tuttursa bile kıymeti yoktur. İlmi olmayan insanın fetvâ vermeye kalkışmaması lazım!

Türkiye’de şimdi, tıp üzerine bir konu olduğu zaman, doktorlara bırakırlar. Hukuk üzerine bir konu olduğu zaman, avukata bırakırlar, hakime bırakırlar. Başkası konuşmaz, “Bu işin mütehassısı odur.” der. Sonra bilmem inşaat işi olursa inşaat mühendisine; ziraat işi olursa ziraat mühendisine giderler... Ama din konusu oldu mu, her insandan, her kafadan bir ses çıkar, yalan yanlış sözler söylerler, fetvalar verirler.

“Sen Arapça biliyor musun?” diye sorarsınız.

“Yok, bilmiyorum.”

“Kur’ân okudun mu?”

“Yok, okumadım.”

“Hadis-i şerifleri bilir misin?”

“Yok, bilmem.”

“Ee, fıkıhtan bilgin, nasibin var mı?”

“Yok.”

“Ee, İslâm hakkında bilgin var mı?”

“Yok.”

“Niye konuşuyorsun?!.”

“Allah Ğafûr’dur, Rahîm’dır, affeder...”

Kimi affeder kardeşim?.. Yâni sen ne sanıyorsun?.. Allah affeder deyip günaha devam etmek, ondan sonra Allah’tan af beklemek... Yok böyle bir şey! Peygamber Efendimiz böyle bir şeyin olmadığını bildiriyor. Sen bilmediğinden böyle düşünüyorsun.

“Güzele bakmak sevaptır. Onun için bak harama!..”

Öyle şey olur mu?.. Harama bakmak sevap olur mu? Ne biçim şey! Nereden çıkarttın, hani,

kaynağı neresi, kim söylemiş? Hangi hadis kitabından, hangi ayetten alınmış?.. Yok böyle bir şey!..

Yâni herkes:

“Yap kardeşim günahı bana... İç kardeşim bunu, günahı bana...”

Doktor diyor ki:

“Seni biraz kansız gördüm, kanyak iç, içki iç. İştahın açılsın...”

“Olmaz! Dinimiz yasaklamış.”

“Olsun, iç, günahı bana.” diyor.

Böyle derse, acaba günahı ona gider de, kendisi kurtulur mu içen?.. Hayır. İçen günaha girer. Ama içenin girdiği günah kadar, o doktora da yazılır. Neden?.. “Günahı bana!” dedi, razı oldu. Yâni, bu günaha sevk ettiği insanın günahını da Allah ona aynen yazar, sebep olduğu için. Böyle saçma şeylere hiç kulak asmamak lazım.

e. Ehil Olmayana Fetva Sormayın!

Nitekim aynı sayfada bir hadis-i şerif daha var. Onu da okuyalım, buraya bağlayalım! Aynı konu olduğu için artık sonuncu hadis-i şerifin bir parçası sayılsın:

مَنْ أَفْتَى بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ

وَمَنْ أَشَارَ عَلَى أَخِيهِ بِأَمْرٍ يَعْلَمُ أَنَّ الرُّشْدَ
فِي غَيْرِهِ فَقَدْ خَانَهُ⁷

“Kime ilimsiz, bilgisiz, salâhiyetsiz, haksız bir fetvâ verilirse, ‘Şu şöyledir, dînen bu böyle olur.’ falan diye; (*kâne ismuhû alâ men eftâhu*) kim fetvâ verdiyse günahı onun üzerine olur.”

Şimdi burada açıklamak istediğim nokta şu: (*Kâne ismuhû*) “Günahı (*alâ*) şunun üzerine olur... (*Men*) Kimin?.. (*Eftâhu*) Okimse ki ona fetva verdi. Yâni, kim yanlış fetva verdiyse, o günah onun olur.” Bu ifade, yanlış fetvayı veren günah olur da, dinleyip de uygulayan kimseye günah olmaz manasına gelmez. Esas günah ve vebal, yanlış hükmü uygulayan kimseye yazılır.

Tabi, daha önce okuduğum hadis-i şeriften, ilmi olmadan fetva verenin de Allah’ın meleklerinin, gökteki, yerdeki meleklerinin lânetine uğradığı belli. O kesin... Bilgi olmadan

⁷ Ebû Dâvud, “İlim”, 9 (3657); İbn Mace, “Sünnet”, 8 (53); *Râmûzu’l-Ehâdîs*, 407/9.

fetva veren melun oluyor, lanetlik oluyor. Meleklerin lânetine uğruyor.

Ama bir de; farz edelim, birisi bir fetva verdi: “İç bu votkayı şifadır.” dedi.

Ben votkayı duymadım ama ben hatırlıyorum, böyle yassı şişelerde, arka cebe falan koyuyorlar, içiyorlar... Çocukların o resimli, çizgi hikâyelerinde de kahramanlar bazen, ayyaş, sarhoş kahramanlar arka cebinden çıkartıyor boyna kafasına diyor. Konyak monyak diyorlar... “Bilmem işte kan yapıyormuş, can yapıyormuş.” yalan mavalı, martavalı.

Şimdi birisi böyle fetva verdi, “İç, bir şey olmaz.” dedi. Ötekisi de içti. Bir kere fetvayı veren, Allah’ın gökteki, yerdeki meleklerinin lânetine uğruyor; tamam. Melun, mendebur bir şey oluyor, günaha giriyor; kesin. Ama onun fetva verdiği kimse de günaha giriyor. Yâni, o kurtulamıyor demek. Tercümede buna işaret edilmemiş. Biliyorsunuz *Râmuz*’un bir sayfasında da tercümeleri var. Önemli... Yâni fetvâyı alan kimse, onu uygulayınca:

“Ne yapalım? O bana yanlış söylemiş, ben de onu yaptım.” demekle kurtulmuyor.

Binâenaleyh, burasını bastıra bastıra, altını çize çize, çok büyük harflerle, adam boyu harflerle yazın karşınıza ki:

“Olmadık insanlara fetva sormayın, çünkü kurtulamazsınız!”

Millet, kimden nasıl fetva alacağını biliyor, gidiyor ona soruyor.

“Falanca hocaya sor; âlimdir!” diyorsun.

“Yok.” diyor, “O bu konuda fetva vermez!” diyor.

Öyle ısmarlama fetva olmaz ki!.. “Bu konuda dinin emri nedir?” diye sorarsın; ne derse, ona göre hareket edersin.

Birisi bana geldi:

“Hocam, dedi, şöyle bir müşkülüm var. Bana fetva verir misin?” Ben de dedim ki:

“Ben kural olarak kendim fetva vermiyorum. Ama müftülük yapmış, fetva verme salâhiyetini kazanmış, -zaten müftünün işi de fetva vermektir- inandığımı, Mısır’da tahsil görmüş, başka hocalara da fıkıh kitaplarını okutuyor elinde... Hocaları topluyor, yâni kendisi büyük hoca, onlara da fıkıh okutuyor. İnandığım bir hoca var. Seni ona götüreceğim, meseleyi ona soracaksın, ne derse yapacaksın! Yap

derse yapacaksın, yapma derse yapmayacaksın! Tamam mı?” dedim.

Aldım bir hocaya götürdüm. Soru soran bir fabrikanın yöneticisi, mühim bir soru soruyor. Bir cüret de yaptık. Hoca efendi Kur’ân kursunda derse girmişti.

“Bir dakika dışarı çıkar mısınız?” dedik.

Dersten de çıkarttık ki, çok yanlış oldu tabii. Ona da üzülürüm hep. Sordu meseleyi arkadaşımız. O da dedi ki:

“Tamam, yapabilirsin!” Ben de:

“Yapabilirsin, haydi git!” dedim. Ondan sonra gitti.

Fetvayı soran, bir kere en sağlam yere soracak. Bu işi bilen insana soracak. Yoksa kendisinin keyfine göre ısmarlama fetva aramayacak. Salâhiyetsiz insana soru sormayacak. Veyahut sorumsuzca:

“Sen bunu böyle yap; vebâli benim, günahı benim!” diyene aldanmayacak.

Çünkü fetvayı veren de zaten melun oluyor. Fetvayı alan dagünaha girer, kurtulamaz. İkisi de cezayı bulur, ikisi de cehenneme gider. Orada birbirleriyle takışırlar, çatışırlar:

“Sen bana fetva verdin de, ben ondan yaptım!” Ötekisi de der ki ona:

“Aklını kullansaydın da, yanlış fetvayı uygulamasaydın. Dinini öğrenseydin de, aslında günah olduğu halde günah olan şeyi sevap kastıyla yapmasaydın!” der.

“Acaba Allah cahili, bilmediği için affedecek mi, cezâ verecek mi, vermeyecek mi?” diye sorarsanız, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte buyuruyor ki:

ذَنْبُ الْعَالِمِ ذَنْبٌ وَاحِدٌ وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ
الْعَالِمُ يُعَذَّبُ عَلَى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ وَالْجَاهِلُ يُعَذَّبُ
عَلَى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ وَتَرْكُهُ الْعِلْمِ⁸

“Câhile iki misli cezâ verilir: Bir, yaptığı hatadan dolayı... İki, ‘Niye cahil kaldı, doğrusunu öğrenmedi, ilim öğrenmedi?’ diye.”

O bakımdan, bir kimse ilimsiz, cahilce bir fetvâ verirse, onu uygulayana da günahı gider. (*Kâne ismühû alâ men eftâhu.*) Günahı ona da olur.

⁸ Deylemî, *Firdevs bi-Me’sûri’l-Hitâb*, 2/248 (3165); *Râmûzu’l-Ehâdis*, 286/8.

Tabi bir de řu var: Adamı günaha soktu ya, gitti ona soru sordu:

“Y  şunları yapacağım. Yapayım mı, yapmayayım mı?” dedi.

Adam da ilmi yok, fetvayı verdi. Kim sebep oldu?.. Bu soruyu soran sebep oldu. Gitti sordu. Y hu ona sorulmazdı ki! Niye gittin ona sordun? Onu zorla günaha soktun. Günahı ona da gider, yâni günaha soktuğu için. Cahil adama soru sordu, cahil adama cahilce fetva verdirtti. Sebep oldu diye, öyle de anlaşılabilir. O zaman yine benim dediğim açıklamaya gelir, o manaya gelir. Yâni böyle bir fetvayı uygulayan da vebal altında kalır, günahı alır, fetvayı veren de...

Onun için fetva işi oyuncak değildir. Ben bana gelenlere diyorum ki:

“Falanca hocayı çok severim ve ilmine de çok itibar ederim. Kitaplar da yazmıştır, sal hiyetlidir, devlet de ona m ft  unvanını vermiş.” Tabi bu da kolay verilmiyor. Bunun verilmesi birtakım diplomalarla, tecrübelerle ilgili oluyor. Tabii hayatında da takvasıyla, il-

miyle, irfanıyla temayüz etmiş bir kimse oluyor. “Git ona, benden selam söyle! Bu meseleyi sor, ne derse yap!..” diyorum.

Onun için cahile dinî mesele sormayın! Böylece onu günaha sokup, kendiniz de günaha girmeyin! Cahil, cahilce bir fetva verirse, onu uygulayan da gûnahtan kurtulamaz; bunu da bilin sevgili izleyiciler! Bunu böyle başkalarına söyleyin!

“Herkes fetva sorulmaz, sonra günaha girersin. Ancak çok iyi, çok salâhiyetli, çok büyük âlimlere sorulur.” diye herkese de öğretin!

Okuduğumuz ikinci hadis-i şerifin öbür tarafını da tamamlayalım:

(*Ve men eşâra alâ ahîhi bi-emrin ya’lemu enne’r-rüşdü fî ğayrihî, fe-kad hânehû.*) “Bir kimse, bir Müslüman, kendisinin din kardeşine şöyle yap diye bir meseleyi söylerse; ama onu söylerken de işin doğrusu o söylediği değil de aksi, ama yine öyle söylüyor. Yâni, böyle olmadığının bile bile, aksini şöyle yap diye işaret eder, teşvik eder, o yolu gösterirse; (*fe-kad hânehû*) ona hıyanet etmiş olur. Yâni kendisine soru sorana hainlik yapmış olur, hıyanet etmiş olur.”

Ayıp. Hem doğrusunu biliyorsun, doğru-
sunu söylemiyorsun, yanlış yolu gösteriyorsun.
Adapazarı’nda soruyor:

“Ankara’ya nereden gidilir?”

Adam tutuyor, Eskişehir yolunu gösteriyor.
Olur mu?..

“Ankara’ya buradan gidilir.” diyecek, Bolu
tarafını gösterecek mesela.

Şeyh Sâdî’nin şiiri var, ne kadar güzel! Di-
yor ki:

تَرَسَمَ نَرَسِي بِهِ كَعْبَهُ أَيْ اَعْرَابِي
اَيْنَ رَهْ كِه تُو مِي رَوِي بِهِ تُرْكِسْتَانِ اَسْتِ⁹

Tersem ne-resî be-Kâ’be ey a’rabî!

În reh ki tû mî-revî be-Türkistânest.

Korkarım ki, erişemeyeceksin Kâbe’ye ey
a’rabî!

Senin yöneldiğin bu yol Türkistan’a gider.

“Ey hacı adayı, korkarım ki bu gidişle
Kâbe’ye hiç varamayacaksın, hacı yapamaya-
caksın! Çünkü yönünü Türkistan’a dönmüşsün.”

İran, Türkistan’la hac mıntıkası ara-
sında... Hacca gidecek insan Türkistan’a doğru

⁹ Şeyh Sa’di-yi Şirazî, *Gülistan*, Bölüm: 2, Hikâye: 6.

giderse Mekke'den, Medine'den uzaklaşır. Batıya doğru gelecek ki Irak'a gelsin, oradan Mekke'ye gitsin. "Sen hiç hacı olamayacaksın korkarım ki, çünkü yönünü ters tarafa dönmüşsün!" diyor.

Türkistan İran'a göre hac istikametinin aksi oluyor, arka taraf oluyor, hacca gidenin arkasında kalıyor.

Onun için aziz ve sevgili kardeşlerim, hakkı biliyorsanız hakkı söyleyin! Bu bir vazife-dir. Ahlakî bir vazifedir. Mümin doğruyu söyler. Mahkemede de doğru söyler, dışarıda da doğruyu söyler. Nerede olursa olsun, "Benim kanaatim budur." der.

Doğru kanaatini, ahlaki bir şekilde dos-doğru söyleyenin de suçlu olmaması lazım! Şimdi nereden söylüyorum bunu?.. Ben fakültede hocalık yaparken talebeler kalkar, bir soru sorarlar. *Fe sübhâna'llâh!* Tamam, ben bu sorunun cevabını versem, belki kanunlara göre suçlu durumda olacağım. Ama çocuk da soruyor. Doğrusunu da biliyorum. O zaman ben Allah'a sığınıp doğrusunu söyledim.

Neden?.. Çünkü âlimin asıl sorumluluğu Allah'a... Eğer ondan dolayı kanun bir ceza yazacaksa yazar. Ne yapalım? Doğruyu söylerim. Ama doğruyu söyleyeni, bir kanunun cezalandırmaması lazım!..

Diyanet İşleri Başkanlığı'na soru soruyorlarmış; duydum, üzüldüm, çok üzüldüm. Bilmiyorum, şimdi belki öyle değildir uygulama. Arkadaşlarımız tahkik etsinler öyle mi değil mi diye.

Meselâ, İslâm'da miras taksimi, cumhuriyet kanunlarına göre, şu andaki uygulanan kanunlara göre yapılan taksimden farklıdır. Kızın hissesiyle oğlanın hissesi farklıdır. Oğlanın hissesi kızın hissesinin iki mislidir. Çünkü o aile reisi olacaktır falan... Yâni hikmetleri şöyle veya böyle, ama Kur'ân-ı Kerîm'de:

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ
حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ¹⁰

¹⁰ 4/Nisâ, 11

(*Yûsikümü'llâhü fî evlâdiküm li'z-zekeri mislü hazzi'l- ünseyeyn*) "Allah size, çocuklarınız hakkında, erkeğe, kadının payının iki misli miras vermenizi emreder." buyrulmuş.

Şimdi bu bir ayettir. Bu ayeti söyledi diye medenî kanuna aykırı hareket etmiş mi oluyor? Yoksa, sorunun doğru cevabı şudur dediği için gerçeği mi konuşmuş oluyor?..

Ben hatırlıyorum, Hüseyin Nâili Kubalı bir cenâze münâsebetiyle Kadıköy'deki Osman Ağa Camii'ne gelmiş. Hutbede de hoca efendi bir ayeti açıklamış. Ee, Hüseyin Nâili Kubalı anayasa profesörü; biliyor, hocanın hutbede söyledikleri kanunlara aykırı. Hoca üç sene cezâ yedi. Ama ayeti okuyordu. Yâni, "İslâm'a göre bu böyledir." deyince suç olmaması lazım!..

Şimdi Diyanet'e soruyorlarmış, benim duyduğum şöyle:

"Benim bir kızım var, bir oğlum var. Kocam öldü. Şimdi kocamın mirasını nasıl paylaşacağız?"

Diyanet İşleri Başkanlığı bunun İslâmî cevabını vermiyormuş, diyormuş ki cevapta:

“Medenî kanuna göre gidin taksimâtınızı sorun!..” falan gibi böyle cevap veriliyormuş.

Halbuki İslâm’a göre taksimat böyle olurdu ama, şimdi bu uygulanmıyor. Medenî kanunda ahkâm başkadır. Bilginize arzolunur.” diye gerçeği söylemek lazım diye düşünüyorum.

Söylenmeyince de bilgi ketmolunmuş oluyor. Yâni, bildiği bilgiyi söylememek de vebal altında bırakıyor insanı.

Allah indinde sorumlu oluyor âlim. Doğruyu söylemesi lazım! Adaletten ayrılmaması lazım! Kendisinin, yakınlarının, anasının, babasının aleyhine de olsa, maddî menfaatinin aleyhine bile olsa...

Allah Teâlâ Hazretleri bizi her zaman, her yerde doğru hareket eden, rızasına uygun hareket eden kullarından eylesin...

Dünya ve ahiretimizi hayırlı eylesin. İki cihanın saadetine cümlemizi nâil eylesin. Cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Dertli kardeşlerimizin dertlerine devâ ihsân eylesin... Yakınları vefat eden kardeşlerimize sabr-ı cemîl, ecr-i cezîl ihsân eylesin...

Zelzeleler devam ediyor. İntibah üzere, tevbe üzere, her an ölüme hazırlıklı olarak yaşayın!..

Allah Teâlâ Hazretleri kahrına, gazabına uğratmasın... Belâya, musibete hedef eylemesin, dâçar eylesin... Sıhhat ve afiyet, saadet ve selamet üzere, iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin, öyle yaşatsın... Huzuruna sevdiği razı olduğu kul olarak varanlardan eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümledenizi müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, Cumanız mübarek olsun!

es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berakâtühû.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
29 Cemâziye'l-Evvel 1420/10 Eylül 1999
AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

